

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F.J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 264. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg10-shoot-idm140342680157824/facsimile.pdf> (tilgået 05. maj 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

med mig selv, indtil Heeden eller den indbildte Iver haver udkaaged.

Det Fornemste, som er at antegne ved denne mechaniske Guds frygt, er dette, at de Mennesker, som dertil ere hengivne, ere lige saa milde udi deres egne, som de ere haarde Dommere udi andres Feil. De nægte sig ofte selv intet, men nægte andre alting: saa at ingen anden Forskiel er mellem dem og andre grove Syndere, end at disse synde udi deres eget, men hine udi Herrens Navn: det er hade, forfølge og bagtale in Nomine Domini, eller udi Indbilding af hellig Iver.

Den almodiske Devotion, som kaldes Pietas vulgaris, er deres, som udi deres egne og udi Almuens Tanker ere retskafne Christne, efterdi de i agttage nogle udvortes Devotions Acter, som flyde heller af Sædvaner end af indvortes Drift, og grunde sig heller paa de udvortes Lemmers end paa Hjertets Bevægelse. Beskrivelse over en gudfrygtig Mand efter den almindelige Lærdom er denne: En gudfrygtig Mand er den, som paa visse Timer om Dagen ligger paa Knæ, og med oprakte Hænder til Himmelen beder, eller bevæger sine Læber: som, naar han hører Klokken ringe, erindrer sig udi en Hast at han er en Christen, og følger Strømmen med dem, som gaæ til Kirke. Ydermeere, en gudfrygtig Mand er den, som yder rigtigheden sin Tiende og sit Offer, som med Iver og Hidsighed forfølger Kiettere eller Vildfarende, som blindt underskriver den Troes Bekiendelse, som Forfædrene have underskrevet. Endeligen en gudfrygtig Mand er den, som med foldede Hænder udi Præstens Overværelse, som legger ham Haanden paa Hovedet og tilsiger ham Syndernes Forladelse, døer og hensover. Om saadan Mands Salighed tvivler ingen: alle raabe, at han levede helligen og døde helligen: og paa det at ikke mindste Tvivl skal være om hans Salighed, giøres ham en prægtig Liigprædiken eller Berømmelses Vers, hvorudi hans Salighed omstændigen beskrives, saaledes, at han udi hvide Klæder med Palmer i Hænder staaer for GUDS Throne og accompag-

DEN PAATAGNE, VILDFARENDE OG ÆGTE GUDSFRYGT

nerer Englene udi himmelske Lovsange. Saaledes kand efter denne almindelige Hypothesin et Menneske med liden Møje og med visse udvortes Bevægelser, hvorudi Sindet haver ingen Deel, erholde Salighed. Thi vi see, at mange alleene ved legemlige Qualiteter, ved Klædedragt, ved Gang, ved Læbernes Bevægelse og andet deslige ere opløftede til Skyerne, saa at deres Guds frygt udi Vers og solut Stiil er bleven berømmet. En Italiener tør citere til Beviis paa sin Guds frygt, at han ofte haver kysset Pavens Tøfler; og en Spanier, at han af Devotion en Langfredag haver pidsket sig under sin Maitresses Vinduer. Paulus Jovius beviser Pave Leonis X. Devotion saaledes: nemlig, at han ziirligen forrettede Messen for Altaret. Nogle have villet vise Keiser Ottonis Pietet af hans Kiøle, hvorudi Aabenbaringens Historie var indvævet. Aristobulus den yngre holdtes ved Jødernes almindelige Samtykke værdig til det højeste Præste-Embedet, efterdi han med saa ziirlige Gebærder forrettede Ofringer. Jeg vil ikke anføre fleere Exempler herpaa, skjønt af utallige nyere kand klarligen vises, hvormeget Almuen tager Feil herudi. Jeg laster vel ikke Religionens udvortes Øvelser: jeg roser og approberer dem heller. Men, naar med udvortes Andagt ikke følger Levnets Forbedrelse: saa er saadan Devotion ikke andet end purt Skuespil.

Endelig kand ved denne slags Guds frygt gjøres en Anmerkning, hvilken er desmeer nødvendig, jo almindeligere Vildfarelsen er, som derved begaaes. Der er en slags Devotion, som reiser sig af Kaars og Modgang, Alderdom og Frygt for nær tilstundende Død. Jeg drister mig ikke til at laste saadan Devotion: holder alleene for, at den ikke kand føre Navn af ægte Guds frygt; thi, ligesaa lidet som det kand regnes een til Merite, at han ikke danser, naar ingen vil spille for ham, saa lidet kand det og agtes, at een vender Verden Rygg, naar Verden vender ham først Rygg. Man seer paa Søfarende Folk, naar de komme udi Havnen, hvor lidt man kand reflectere paa den Devotion de have ladet see udi Søe-fare. Der fortælles om en Find-